

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗

โศ (โปจิตตุเถโร) นีหตมาโน สามเณรสสุ สนฺติเก อญฺชติ
 ปคฺคเหตุวา อวสุสโย เม โหหิ สปุริสชาติ อห ๑ อโห อจฺริย กิ
 นามตํ กเถถ ตุมฺเห มหฺลลกา พหุสฺสุตา ตุมฺหากํ สนฺติเก มยา กิณฺจ
 ภารณํ ชานิตพฺพํ ภาเวยฺยาติ ๑ มา เอวํ กริ สปุริส โหหิเยว เม
 อวสุสโยติ ๑ ภาเนตฺ สเจ โอวาทกฺขมา ภาวิสฺสถ ภาวิสฺสามิ โว อวสุสโยติ ๑
 โหมิ สปุริส อหํ อคฺคิ ปวิสชาติ วุตฺเต อคฺคิปี ปวิสฺสามิ เอวาติ ๑
 อถ นํ โส อวิทฺฐเร เอกํ สรํ ทสฺเสตฺวา ภาเนตฺ ยถา นีวตฺถปารฺตฺวา อิมํ
 สรํ ปวิสฺธาติ อห ๑ โส หิสฺส มหฺกฺขมานํ ทฺพญฺญจิวฺรานํ นีวตฺถปารฺตฺ-
 ภาวํ ญตฺวาปี โอวาทกฺขโม นุ โข โนติ วีมฺสนฺโต เอวมฺหา ๑ เถโรปี
 เอกวจนเนว โอตฺริ ๑ อถ นํ จิวฺรกณฺณานํ เตมนกาเถ เอถ ภาเนตฺติ
 วตฺวา เอกวจนเนว อากฺนตฺวา จิตฺํ อห ภาเนตฺ เอกสฺมี วมฺมิเก ฉ
 ฉิทฺทานิ ตตฺถ เอเกน ฉิทฺเทน โคธา อนฺโต ปวิญฺจา ตํ คณฺหิตฺกาโม
 อิตฺธานิ ปญฺจ ฉิทฺทานิ ญเจตฺวา ฉญฺจํ ภาเนตฺวา ปวิญฺจฉิทฺเทนเว
 คณฺหาติ เอวํ ตุมฺเหปี ฉทฺวาริเกสุ อารมฺมณฺสุ เสธานี ปญฺจ ทฺวารานิ
 ปิชาย มโนทฺวารเ กมฺมํ ปญฺจเปถาติ ๑ พหุสฺสุตฺส ภาณฺุโน เอตฺตเกเนว
 ปทีปฺชฺชนํ วิย อโหสิ ๑

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธ์ไทย

โศก ก็ดี นีหตมาโน ก็ดี วิเสสน ของ ไปจิตตเถโร ๆ สยกตฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก สามเณรสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๆ วิตยาธาร ใน ปคฺคเหตฺวา อญฺชลี อวฺตตกมฺม ใน ปคฺคเหตฺวา ๆ ปุพฺพกาล-กิริยา ใน อาห “สปรฺปุริส อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน โหหิ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก อวฺสฺสโย วิกตฺติกตฺตา ใน โหหิ เม สามีสมฺพนฺธ ใน อวฺสฺสโย อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

โศก วิเสสน ของ สามเณโร ๆ สยกตฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก “อาจริย อาลปน อโห ศัพท์ อจฺจริยตฺถ ตุมฺเห สยกตฺตา ใน กเถถ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ก็ ก็ดี เอตํ ก็ดี วิเสสน ของ วจฺนํ นาม ศัพท์ สยฺฆาโชตฺก เข้ากับ ก็ วจฺนํ อวฺตตกมฺม ใน กเถถ,

ตุมฺเห สยกตฺตา ใน อตฺถ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก มหฺลลกา ก็ดี พหุสฺสฺสตฺตา ก็ดี วิกตฺติกตฺตา ใน อตฺถ,

การณํ สยกตฺตา ใน ภาเวยฺย ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ตุมฺหากํ สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๆ วิตยาธาร ใน ชานิตพฺพํ มยา อนภฺนิตฺตกตฺตา ใน ชานิตพฺพํ ทิลฺลจฺจิ วิเสสน ของ การณํ ชานิตพฺพํ วิกตฺติกตฺตา ใน ภาเวยฺย อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

ไปจิตตเถโร สยกตฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก “สปรฺปุริส อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน กริ มา ศัพท์ ปฏฺฐิเสธ ใน กริ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เอวํ กิริยาวิเสสน ใน กริ,

ตฺวํ สยกตฺตา ใน โหหิ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เอว ศัพท์ อวฺชารณ เข้ากับ โหหิ เม สามีสมฺพนฺธ ใน อวฺสฺสโย ๆ วิกตฺติกตฺตา ใน โหหิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

สามเณโร สยกคุดา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก “ภนฺเต อาลปน สเจ ศัพท์ ปริกปฺปตฺถ ตุมฺเห สยกคุดา ใน ภวิสฺสธ ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก โอวาทกฺขมา วิกตฺติคคุดา ใน ภวิสฺสธ,

อหิ สยกคุดา ใน ภวิสฺสสามิ ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก โว สามีสมฺพนฺธ ใน อวสฺสโย ๆ วิกตฺติคคุดา ใน ภวิสฺสสามิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

โปจิลตฺเถโร สยกคุดา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก “สปรฺปริส อาลปน อหิ สยกคุดา ใน โหมิ ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก (โอวาทกฺขโม วิกตฺติคคุดา ใน โหมิ),

อหิ สยกคุดา ใน ปวิสฺสสามิ ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก วจนฺ ลกฺขณ ใน วุตฺเต ตยา อนภฺหิตกคุดา ใน วุตฺเต ๆ ลกฺขณภฺริยา ตฺวํ สยกคุดา ใน ปวิส ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก อคฺคิ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิส อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน วจนฺ อคฺคิ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิสฺสสามิ ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากั บ อคฺคิ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากั บ ปวิสฺสสามิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

อด กาลสคฺคตฺมิ ใน อาห สามเณโร สยกคุดา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก นํ วิเสสน ของ โปจิลตฺเถร ๆ อกถิตกมฺม ใน อาห โส วิเสสน ของ สามเณโร อวิทุเร ภินฺนาธาร ใน สรฺ เอกํ วิเสสน ของ สรฺ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน ทสฺเสตฺวา ๆ ปุพฺพกาลภฺริยา ใน อาห “ภนฺเต อาลปน ตุมฺเห สยกคุดา ใน ปวิสธ ๆ อาขุยาตบท กตตุวจาก ยถา° ภฺริยาวิเสสน ใน นีวตฺถปารฺตฺตา ๆ วิเสสน ของ ตุมฺเห ว ศัพท์ อวธารณ เข้ากั บ นีวตฺถปารฺตฺตา อิมิ วิเสสน ของ สรฺ ๆ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิสธ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

° ตามปกติ ศัพท์เช่นนี้ในคัมภีร์ทั้งหลาย นิยมศัพท์ติดกันเสมอ เช่น “ยถานิวตฺถปารฺตฺตเสว สรณานิ ทาทพฺพานิ อูปชฺฆา ทาทพฺพา” (สมันตปาสาทิกา ภาค ๓ หน้า ๘๕) ๆ หรือ “โส ปฺนทิวเส ยถานิวตฺถปารฺตฺโตว คหิตฺตนิหารเนว ปตฺตํ คเหตฺวา กิซฺฆณฺฎา นิกฺขมฺม ปรีทพฺพาชการามิ อคฺคมาสิ” (มโนรตฺตปฺรณิ ภาค ๒ หน้า ๒๘๑) ๆ ในที่นี้ จึงควรเป็น “ยถานิวตฺถปารฺตฺตา” สัมพันธ์ว่า “ยถานิวตฺถปารฺตฺตา วิเสสน ของ ตุมฺเห” ๆ

(หรือสัมพันธ์ว่า “คุมฺเห สยกตฺตา ใน อตฺถ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ยถา ศัพท์ ปการตฺถ นีวตฺถปารฺตฺตา วิกตฺติกตฺตา ใน อตฺถ ๖ ศัพท์ อวชาธณ เข้ากับ นีวตฺถปารฺตฺตา, คุมฺเห สยกตฺตา ใน ปวิสธ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ตถาศัพท์ ปการตฺถ อิมิ วิเสสน ของ สรี ๑ สมฺปาปฺณิยกมฺม ใน ปวิสธ)

หิ ศัพท์ ทพฺหิกรณชฺตก โส วิเสสน ของ สามณโร ๑ สยกตฺตา ใน อาห ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก อสฺส วิเสสน ของ ไปจิลตฺเตธฺส ๑ ญฺจฺจฺจอนภิตฺตกตฺตา ใน นีวตฺถปารฺตฺตา- มหฺกฺขมานํ วิเสสน ของ ทฺพฺญฺญจิวฺรานํ ๑ ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน นีวตฺถปารฺตฺถภาวํ ๑ อวฺตฺตกมฺม ใน ฌตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วิมฺสนฺโต ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ฌตฺวา

“เถโร ๑ สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก โอวาทกฺขโม วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ นุ ศัพท์ ปุจฺจนตฺถ โข ศัพท์ วจนาลงฺการ, อุทาหุ ศัพท์ ปุจฺจนตฺถ เถโร สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก โน ศัพท์ ปฏฺิเสธนตฺถ”^๒ โอวาทกฺขโม วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วิมฺสนฺโต ๑ อพฺกนฺตฺรกิริยา ของ ไปจิลตฺเตโร เอว กิริยาวิเสสน ใน อาห ๑

เถโร สยกตฺตา ใน โอตฺริ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เถโร เอกวจนน กรณ ใน โอตฺริ เอว ศัพท์ อวชาธณ เข้ากับ เอกวจนน ๑

อถ กาลสฺตฺตฺมิ ใน อาห สามณโร สยกตฺตา ใน อาห ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก นํ วิเสสน ของ เถรี ๑ อกตฺติกมฺม ใน ๖ตฺวา จิวฺรณฺณานํ สามิสฺมพนฺธ ใน เตมนกาล ๑ กาลสฺตฺตฺมิ ใน ๖ตฺวา “ภนฺเต อาลปน คุมฺเห สยกตฺตา ใน เอธ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก อิติ ศัพท์ อาการ ใน ๖ตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห เอกวจนน กรณ ใน อากนฺตฺวา เอว ศัพท์ อวชาธณ เข้ากับ เอกวจนน อากนฺตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน จิตฺ ๑ วิเสสน ของ เถรี ๑ อกตฺติกมฺม ใน อาห

^๒ สัมพันธ์เป็น “ปฏฺิเสธ ใน โหติ” ก็ได้

“ภนฺเต อาลปน นิตฺทานิ สยกตฺตา ใน อตฺถิ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เอกสฺมี วิเสสน ของ วมฺมิเก ๆ อาธาร ใน อตฺถิ ฉ วิเสสน ของ นิตฺทานิ,

โคธา สยกตฺตา ใน ปวิฏฺฐา ๆ กิตบถ กตฺตฺวาจก ตตฺถ วิเสสน ของ นิตฺเทศฺสุ ๆ นิตฺธารณ ใน เอเกน นิตฺเทน ๆ นิตฺธารณีย เอเกน วิเสสน ของ นิตฺเทน ๆ ตติยาวิเสสน ใน ปวิฏฺฐา อนฺโต อาธาร ใน ปวิฏฺฐา,

ปฺคฺคโล สยกตฺตา ใน คณฺหาติ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ตํ วิเสสน ของ โคธฺ ๆ อวฺตตฺกมฺม ใน คณฺหิตฺตฺ- คณฺหิตฺตฺกาโม วิเสสน ของ ปฺคฺคโล อิตฺรานิ กัถิ ปรยจ กัถิ วิเสสน ของ นิตฺทานิ ๆ อวฺตตฺกมฺม ใน ถเกตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ภันฺทิตฺวา ฉฺชฺ วิเสสน ของ นิตฺทฺ ๆ อวฺตตฺกมฺม ใน ภันฺทิตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คณฺหาติ ปวิฏฺฐจฺนิตฺเทน ตติยาวิเสสน ใน คณฺหาติ เอว สัพฺพ อวฺธารณ เข้ากับ ปวิฏฺฐจฺนิตฺเทน,

ตฺมฺเห สยกตฺตา ใน ปฏฺฐเปถ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เอวํ กิริยา- วิเสสน ใน ปิชาย ปี สัพฺพ อเปกฺขตฺถ เบ้ากับ ตฺมฺเห ฉทฺวาริเกสฺสุ วิเสสน ของ อารมฺมณฺเสสุ ๆ ภันฺนาธาร ใน ทฺวารานิ เสสานิ กัถิ ปรยจ กัถิ วิเสสน ของ ทฺวารานิ ๆ อวฺตตฺกมฺม ใน ปิชาย ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปฏฺฐเปถ มโนทฺวาร ภันฺนาธาร ใน กมฺมฺ ๆ อวฺตตฺกมฺม ใน ปฏฺฐเปถ อิติ สัพฺพ อาการ ใน อาห ๆ

ณานํ^๑ (หรือ โอภาโส) สยกตฺตา ใน อโหสิ ๆ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก พหุสฺสฺตฺสฺส วิเสสน ของ ภัคฺขุโน ๆ สมฺปทาน ใน อโหสิ เอตฺตฺเกน วิเสสน ของ วจเนน ๆ กรณ ใน อโหสิ เอว สัพฺพ อวฺธารณ เข้ากับ เอตฺตฺเกน ปทีปฺชฺชฺลนํ อุปมาลิจฺจตฺถ (หรือ อุปมาวิกตฺกตฺตา ใน อโหสิ) วिय สัพฺพ อุปมาโชตก เข้ากับ ปทีปฺชฺชฺลนํ ๆ

พระปิฎกโกศล มโนกรโ วัดปากน้ำ
สนามหลวงแผนกบาลี

สัมพันธ์
ตรวจแก้.

^๑ จะโยคประธานเป็น ปชฺโชโต, อาโลโก ฯลฯ ก็ได้